

Norādījumi

Iepazīsties ar uzdevumiem darba lapā un atbildes ieraksti atbilžu lapā! Ja nepieciešams, darba lapā veic piezīmes! Vērtēs tikai atbilžu lapā veiktos ierakstus.

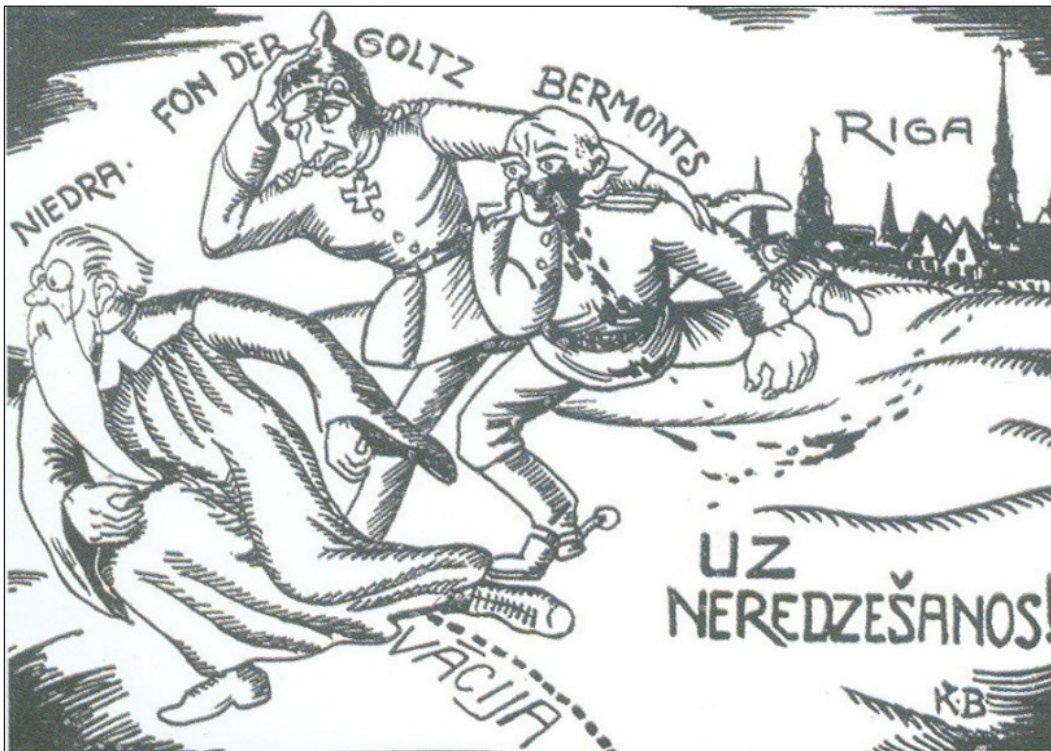
1. uzdevums (4 punkti).

Nosaki tikai vienu pareizo atbildi!

1. (1 punkts) Kurš apgalvojums raksturo ekonomisko spriedzi, kas veidojās Latvijas laukos pirms 1905. gada revolūcijas?
  - A Klaušu palielināšanās.
  - B Muižnieku – zemes īpašnieku skaita pieaugums.
  - C Muižu privilēģijas, gausais zemes izpirkšanas process.
  - D Valsts subsīdijas lauksaimniecībā.

2. (1 punkts) Kas veicināja politisko emigrāciju no Latvijas pēc 1905. gada revolūcijas?
  - A Luterāņu baznīcas reformēšana Baltijas guberņās.
  - B Valsts Domes vēlēšanas.
  - C Soda ekspedīciju darbība.
  - D Krievijas impērijas atteikšanās piešķirt autonomiju Baltijai.

3. (1 punkts) Ar ko būtisks Latvijas vēsturē ir 1917. g. notikušais Latgales latviešu kongress?
  - A Pieņēma lēmumu, ka Latgalei jāveido autonoma republika.
  - B Pieņēma lēmumu, ka Latgales, Vidzemes un Kurzemes latvieši ir viena tauta ar vienu valodu un tām jāapvienojas vienā valstī.
  - C Pieņēma lēmumu, ka Latgalei jāatjauno tās iepriekšējā piederība Lietuvas-Polijas kopvalstij.
  - D Pieņēma lēmumu, ka Latgale konfesionāli atšķiras no citiem latviešu novadiem, tāpēc tās statuss būs lemjams pēc kara beigām.

4. (1 punkts) Kas bija Pirmā pasaules kara ilgtermiņa cēlonis?
  - A Monetārās reformas.
  - B Militārisms un bruņošanās sacensība.
  - C Koloniālās sistēmas sabrukums.
  - D Emancipācija.

2. uzdevums (6 punkti).

Izpēti 1919. gada beigās izdotu pastkarti, kurai izmantots K. Baltgaiļa zīmējums, un izpildi prasīto!

5. (1 punkts) Uzraksti, ar kuru vēstures notikumu varētu tikt saistīts attēls!

6. (3 punkti) Skaidro, kādus simbolus autors izmanto, lai raksturotu notikumu!

7. (2 punkti) Skaidro, kas varētu būt attēlots uz pastkartes, ja to izdotu Bermonta atbalstītāji!

3. uzdevums (9 punkti).

Izlasi fragmentu no Jāņa Čakstes runas 1922. gada 3. novembrī un izpildi prasīto!

“Uz drupām un pelniem ir radusies jaunā Latvijas valsts, un jūs, mani kungi, esat šai jaunajā valstī bijuši tie pirmie tautas priekšstāvji. Šī jaunā Latvija ir ieguvuse cienīšanu un atzišanu ne vien pie visiem Latvijas pilsoņiem [...], bet arī pie lielām un mazām valstīm ārzemēs. Mums ir bijis divus ar pusi gadus nopietns darbs, un tagad mēs šķiramies no šīm telpām ar to apziņu, ka nākošā likumdevēja iestāde saņems Latvijas valsti jaunizveidotā stiprākā sastāvā.”

(Jāņa Čakstes uzruna 1922. gada 3. novembrī)

8. (1 punkts) Uzraksti, kuru Latvijas likumdošanas institūciju uzrunāja Jānis Čakste!

9. (2 punkti) Uzraksti divus vēsturiskus notikumus, kuri netieši pieminēti uzrunā!

10. (6 punkti) Pamato divu Latvijas vēsturē būtisku likumu nozīmīgumu, ko pieņēma šis likumdevējs!

4. uzdevums (9 punkti).**Izpēti un salīdzini naudas zīmes un izpildi prasīto!**

A	B
 <p>Uzraksti uz naudas zīmes Rīgas Strādnieku un deputātu padomes Visu zemju proletārieši savienojieties Šī maiņas zīme ir likumīgs maksāšanas līdzeklis Rīgā un aprīņķī un derīga līdz 1. janvārim 1920. gadā. Rīgas Strādnieku deputātu padomes priekšsēdētājs: /paraksts/</p>	 <p>Uzraksti uz naudas zīmes Latvijas Valsts kases zīme Valsts kases zīmes nodrošinātas ar visiem valsts īpašumiem Par valsts kases zīmju viltošanu vai viltotu zīmju uzglabāšanu un izplatīšanu vainīgos sodīs ar visu tiesību zaudēšanu un spaidu darbiem līdz 12 gadiem</p>

11. (2 punkti) Nosaki, kura valdība Latvijas teritorijā izdevusi katru no naudas zīmēm!

12. (4 punkti) Skaidro, pēc kurām pazīmēm noteici naudas zīmes piederību katrai valdībai!

13. (3 punkti) Analizē politisko situāciju Latvijā laikā, kad šīs naudas zīmes bija apgrozībā vienlaicīgi!

5. uzdevums (25 punkti).**Vēstures avotu analīze.**Izlasi dotos vēstures avotus, iepazīsties ar uzdevumiem darba lapā un atbildes ieraksti atbilžu lapā! Ja nepieciešams, darba lapā veic piezīmes! *Vērtēs tikai atbilžu lapā veiktos ierakstus.***Avots A****No Vidzemes, Igaunijas, Sāmsalas un Rīgas Apvienotās zemes padomes sēdes protokola 1918. gada 7. novembrī.**

Apvienotās zemes padomes nolēmj: 1) Kopīgi ar Kurzemes zemes padomi izvēlēt: a) Baltijas zemju pavaldonību; b) no visu nāciju (vācbaltiešu, latviešu, igauņu) un visu iedzīvotāju grupu priekšstāvjiem Baltijas zemes komisiju. 2) Baltijas pavaldonībai tiek uzdots būt par Baltijas valsts (*Baltenlandes*) aizstāvi uz ārieni un par zemes pārvaldītāju ar tiesību izdot pagaidu noteikumus, kam piešķirams likumīgs spēks. 3) Baltijas zemes komisijas uzdevums ir: a) priekš dibināmās Baltijas valsts, kas pastāvētu no Kurzemes, Vidzemes un Igaunijas un tuvējām salām, un Rīgas, izstrādāt satversmes (konstitūcijas) projektu [..].

6) Zemes komisijas sastāvu [..] var pavairot līdz 60 locekļiem ar to noteikumu, ka vācu, igauņu un latviešu tautībām būtu komisijā līdzīgs aizstāvju skaits. [..]

8) Zīmējoties uz Vitebskas [..] apgabalu priekšstāvju iesniegumu, nolēmj: a) zemes padome griezīsies pienācīgā vietā ar lūgumu, lai vācu valsts šiem apgabaliem arī turpmāk atvēlētu militāru apsardzību, kamēr turienes iedzīvotāju dzīvība un īpašumi būtu nodrošināti; b) zemes padome no savas puses piekrīt šo apgabalu priekšstāvju izteiktam lūgumam pievienoties Baltijas valstij [..].

Avots B**No latviešu politisko partiju un grupu pārstāvju izveidotās Latvijas Tautas padomes politiskās platformas 1918. gada 17. novembrī.**

- 1) Satversmes sapulce
  1. Latvijas Satversmes sapulce sasaukama pēc iespējas drīzā laikā.
  2. Satversmes sapulces locekļu ievēlēšana notiek, abiem dzimumiem piedaloties, uz vispārīgo, vienlīdzīgo, tiešo, aizklāto un proporcionālo vēlēšanu tiesību pamata.
- 2) Valsts formas un attiecības pret citam tautām
  1. (Latvijas) Republika uz demokrātiskiem pamatiem.
  2. Apvienota, patstāvīga un neatkarīga Latvija tautu savienībā.
- 3) Suverēnā vara un valsts politiskā un saimnieciskā iekārta.
  1. Suverēnā vara līdz Satversmes sapulces sasaukšanai pieder Latvijas Tautas padomei, kura ieceļ arī Pagaidu valdību.
  2. Pie Latvijas Tautas padomes piedalās ar saviem deputātiem a) politiskās partijas, b) nacionālās minoritātes un c) tie Latvijas novadi, t. i., Kurzeme un Latgale, kuros šim brīžam nepastāv politiskas partijas. [..]
  4. Līdz Satversmes sapulcei visa izpildu vara atrodas Pagaidu valdības rokās. [..]
- 4) Cittautiešu tiesības
  1. Nacionālās minoritātes sūta priekšstāvjus Satversmes sapulcē un likumdošanas iestādēs uz proporcionālu vēlēšanu tiesību pamata.
  2. Nacionālās minoritātes, kuras ietilpst Latvijas Tautas Padomē, piedalās Pagaidu valdībā. [..]
  3. Nacionālo grupu kulturālās un nacionālās tiesības nodrošināmas pamata likumos.
- 5) Politiskās brīvības
  1. Preses, vārda, sapulču un biedrošanās brīvības nodrošināmas ar Pagaidu valdības noteikumiem. [..]
  3. Iespēja Latvijas pilsoņiem atgriezties dzimtenē.
- 6) Valsts apsardzība
  1. Latvijas tautas milicija (apsardzības spēks) dibināma uz iesaukšanas pamatiem.
  2. Vācu karspēks evakuējams noteiktā laikā.

Avots C**Apvienotās Latvijas Strādnieku, bezzemnieku un strēlnieku padomju 1. kongresā pieņemtā Latvijas Sociālistiskās Padomju Republikas Satversme Rīgā 1919. g. 15. janvārī.**

1. Apvienotā Latvija ir Sociālistiska Padomju Republika, kura apvieno Kurzemi, Vidzemi un Latgali. Latvijas dalīšana Kurzemē, Vidzemē un Latgalē tiek atcelta.
2. Latvijas Sociālistiskā Padomju Republika (Latvijas SPR) pieņem negrozītus Krievijas Sociālistiskās Federatīvās Padomju Republikas Satversmes pamatnoteikumus [..].
4. Latvijas SPR Kongress uztic Latvijas proletariāta diktatūru Latvijas Padomju valdībai [..].
23. Latvijas strēlnieki piedalās vēlēšanās uz vispārējiem noteikumiem, līdzīgi pārējiem strādniekiem. [..]
24. Uz kongresiem, padomēm un izpildkomitejām vēlēšanu tiesības bauda, t. i., var vēlēti un var tikt ievēlēti abēju dzimumu pilsoņi, ne jaunāki par 18 gadiem.
Vēlēšanu tiesības nebauda:
  - a) tie, kas nodarbina algas vai vispāri svešu darbu izmantošanas nolūkā;
  - b) tie, kas pārtiek no kapitāla procentiem, uzņēmuma peļņām, īpašuma ienākumiem, no tirdzniecības un spekulācijām un citādiem sveša darba augļiem, kā arī mācītāji un ticību sektu sludinātāji, un viņu palīgi, bijušie policijas-žandarmērijas un muižniecības locekļi;
  - c) garā vājas un zem aizbildniecības stāvošas personas;
  - d) personas, kas uz tiesu vai citu revolūcijas cīņas iestāžu lēmumu pamata zaudējušas balsstiesības (revolūcijas ienaidnieki).

14. (2 punkti) Uzraksti, kādi bija šo avotu tapšanas mērķi!
15. (3 punkti) Nosaki, kādi trīs valstiskuma projekti tika izstrādāti!
16. (4 punkti) Analizē vēsturisko situāciju lalkā, kad tapa avoti!
17. (2 punkti) Uzraksti divus kritērijus, pēc kuriem novērtē jebkura vēstures avota ticamību!
18. (2 punkti) Pamato, kurš no piedāvātajiem dokumentiem ir nozīmīgāks Latvijas turpmākā valstiskuma kontekstā!
19. (6 punkti) Pamato, kuru sociālo grupu intereses aizstāvētu šie projekti!
20. (2 punkti) Pamato, kuras valsts iecerētā uzbūve visvairāk atbilda demokrātijas principiem!
21. (2 punkti) Pamato, kuras valsts iecerētā uzbūve pilnīgi neatbilda demokrātijas principiem!
22. (2 punkti) Izskaidro, kāpēc avotā B noteikts, ka Latvijas Satversmes sapulce sasaukama "pēc iespējas drīzā laikā"!

1. daļas beigas. Neaizmirsti ierakstīt atbildes 1. daļas atbilžu lapā!

3. uzdevums (9 punkti)

8. (1 punkts) Uzraksti, kuru Latvijas likumdošanas institūciju uzrunāja Jānis Čakste!

--

9. (2 punkti) Uzraksti divus vēsturiskus notikumus, kuri netieši pieminēti uzrunā!

<ul style="list-style-type: none"> • _____ • _____
--

10. (6 punkti) Pamato divu Latvijas vēsturē būtisku likumu nozīmīgumu, ko pieņēma šis likumdevējs!

Likums/likumi	Nozīmīguma pamatojums

4. uzdevums (9 punkti)

11. (2 punkti) Nosaki, kura valdība Latvijas teritorijā izdevusi katru no naudas zīmēm – A un B!

	Valdība Latvijas teritorijā
A	
B	

12. (4 punkti) Skaidro pazīmi, pēc kuras noteici naudas zīmes A un B piederību katrai valdībai!

	Pazīme	Skaidrojums
A		
B		

13. (3 punkti) Analizē politisko situāciju Latvijā laikā, kad šīs naudas zīmes bija apgrozībā vienlaicīgi!

--

5. uzdevuma turpinājums.

19. (6 punkti) Pamato, kuru sociālo grupu intereses aizstāvētu šie projekti!

Avota burts	Sociālā grupa	Pamatojums
A		
B		
C		

20. (2 punkti) Pamato, kuras valsts iecerētā uzbūve visvairāk atbilda demokrātijas principiem!

21. (2 punkti) Pamato, kuras valsts iecerētā uzbūve pilnīgi neatbilda demokrātijas principiem!

22. (2 punkti) Izskaidro, kāpēc avotā B noteikts, ka Latvijas Satversmes sapulce sasauicama "pēc iespējas drīzā laikā"!

1. daļas beigas

EKSĀMENS VĒSTURĒ

(augstākais mācību satura
apguves līmenis)

2026

SKOLĒNA DARBA LAPA

2. daļa. Viedokļa analīze, argumentēšana**Norādījumi**

Iepazīsties ar uzdevumiem darba lapā un atbildes ieraksti atbilžu lapā. Ja nepieciešams, darba lapā veic piezīmes. Vērtēs tikai atbilžu lapā veiktos ierakstus.

Izlasī informāciju par autoru, darba fragmentu un izpildi prasīto!

Janis Jansons-Brauns (1872–1917) bija latviešu sociāldemokrāts, literatūrkritiķis un publicists. Maskavas Universitātē studējis vēsturi un Tartu Universitātē – tiesības, viens no “Jaunās strāvas” intelektuālajiem līderiem. Apceļināts par revolucionāru darbību Krievijā un izsūtīts, viens no 1905. gada revolūcijas iedvesmotājiem, Latviešu sociāldemokrātiskās strādnieku partijas aktīvs dalībnieks.

Fragments no Jaņa Jansona-Brauna raksta sociāldemokrātu boļševiku frakcijas laikrakstā “Cīņa” (1915. gada decembris)

Cik tas jauki, cik tas interesanti: “uz ežiņu galvu liku sargāt savu tēvu zemi!” Šī patriotiskā ķēmošanās nav nebūt tikai nejdzīga maskarāde, kurai vienkārši var paiet garām ar zināmu riebumu. Ar savu urrāšanu un plātīšanos, ar savām “vācu briesmu” taurēm un “tēvijas aizstāvības” bungām latviešu pilsonība apmulsināja neapzinīgākos tautas slāņus, nogrieza tās neceļa postā un tad it mierīgi atstāja tās viņu liktenim. Viens no briesmīgākiem noziegumiem, kas guļ uz mūsu tautiskās buržuāzijas sirdsapziņas, ir daudzināto latviešu strēlnieku bataljonu dibināšana. Tas bij jūlija sākumā, kad latviešu pilsonības kaktu advokāts valsts domnieks Goldmanis¹ no “Augstā armijas virspavēlnieka” bij izklapatājis (izlūdzies) atļauju un kad drīz pēc tam parādījās tā paša Goldmaņa un Zālīša² patriotisko frāžu uzsaukums “Pulcējaties zem latviešu karogiem!”³. Šim “tautas karogam”, protams, vajadzēja atrasties “zem Divgalvainā Ērgļa spārnim”, latviešu jaunatnei vajadzēja iet nāvē par šo pašu carisma maitas putna simbolu, bet par to tika iesolīts, ka uz karoga blakus krievu uzrakstam būšot arī latviski burti un ka pie mundiera varēšot nēsāt “pazīmes, kas norāda uz latviešu īpatnību”. Iedomājaties tik to lielo laimi: tikt nokautam un gabalos saplēstam, bet par to pie mundiera nēsāt “latviskas īpatnības pazīmes!” Un to visu latvieši izpelnījuši “ar savu patriotismu, savu uzticību Caram un Krievijai un varonību cīņās pret mūsu vēsturisko ienaidnieku” – kā tas bij teikts Goldmaņa un Zālīša manifestā. Ka par šo lieko uzpurēšanos netika pat solīti ne mazākie tiesību atvieglinājumi latviešu tautai, ka visi šie dibināmie strēlnieku bataljoni ne nieka neizdarīs “Latvijas atkarošanai un aizstāvēšanai”. Bet par to šādas družinas (vienības) būšot kā “simbols, ka pret Vāciju karo arī latviešu nācija”, par to būšot apliecināta “latviešu tautas labprātīgā un brīvprātīgā uzticība” un “neaprobežotā padevība Caram un Krievijai”. Un par to, lūk, gluži velti un lieki var noslaktēt simtiem “brīvprātīgu” jauniešu dzīvības!

¹ Jānis Goldmanis – latviešu politiķis, Krievijas Valsts domes deputāts, kurš iestājās par latviešu strēlnieku vienību izveidi. Vēlāk Latvijas Republikas zemkopības un apsardzības ministrs.

² Jānis Zālītis – latviešu politiķis, Krievijas Valsts domes deputāts, kurš iestājās par latviešu strēlnieku vienību izveidi. 1918. gadā Latvijas Republikas apsardzības ministrs.

³ Uzsaukuma autors bija latviešu rakstnieks un politiķis Kārlis Skalbe, viens no Latvijas valsts dibinātājiem.

1. uzdevums (4 punkti).**Uzraksti četrus simboliskus apgalvojumus, pret kuriem vēršas autors!****2. uzdevums (4 punkti).****Izskaidro divu apgalvojumu ticamību vēsturiskās situācijas kontekstā!****3. uzdevums (12 punkti).****Analizē autora viedokli!****3.1. (4 punkti)****Skaidro, kā autors pamato savu viedokli par latviešu strēlnieku bataljonu dibināšanu!****3.2. (4 punkti)****Izvērtē, kuri faktori varēja ietekmēt autora viedokli!****3.3. (4 punkti)****Pamato, vai piekriti vai nepiekriti Jaņa Jansona-Brauna viedoklim, kā 1915. gada situācijā būtu bijis jārikojas latviešu sabiedrībai!****4. uzdevums (8 punkti).****Izvērtē latviešu strēlnieku nozīmīgumu Latvijas vēsturē!****5. uzdevums (16 punkti).****Izpildi argumentēšanas uzdevumu!**

Iepazīsties ar mūsdienu vēsturnieka Kaspara Zeļļa raksta fragmentu (2014) un uzraksti argumentētu viedokli!

“Pirmais pasaules karš ne tikai Eiropu sadalīja karojošās frontēs, bet arī veidoja ļoti atšķirīgas atmiņas un vērtējumus par šo karu. Rietumos dominējošā kolektīvā atmiņa stāstīja par kara traģiku un upuru bezjēdzību, vienlaikus uzsverot, ka galvenās cīņas notika rietumu frontē, savukārt Austrumeiropā šis karš vairāk tika uztverts kā prelūdijs pašu nacionālo valstu izveidei.” (K. Zellis)

(Rakstot ievēro argumentēšanas uzdevuma struktūru (apgalvojums, pamatojums, pierādījumi, pretējais apgalvojums un tā atspēkojums), demonstrē daudzpusīgas vēsturiskā konteksta zināšanas un izpratni, apgalvojumu pamato precīziem un tematam atbilstošiem faktiem un lieto precīzus un atbilstošus jēdzienus.)

Uzmetums (netiek vērtēts)

Apgalvojums	Pretējais (konkurējošais) apgalvojums
Fakti pierādījumam	
Pamatojums	
Pretējā (konkurējošā apgalvojuma) atspēkojums	

Neaizmirsti ierakstīt atbildes 2. daļas atbilžu lapā!

5. uzdevums (16 punkti). Izpildi argumentēšanas uzdevumu!

Blank lined area for writing the answer to the task.

Eksāmena beigas